

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ З АКТУАЛЬНОЇ ТЕМИ

Компаративний аналіз моделей втручання держави у здійснення економічних свобод через призму принципу пропорційності свідчить, що застосування конкретних заходів з боку держави цілком залежить від певної структури економіки, ступеня її диференціації, відкритості та гарантування економічних свобод. Це охоплюється інституційною спроможністю держави за активної участі економічних акторів формулювати, відтворювати та примножувати правила і процедури, які можуть гарантувати стабільність та добросовісне виконання контрактів. З точки зору соціетального конституціоналізму, держава діє у симбіозі з суспільством із метою впровадження передових економічних досягнень та збереження довкілля, реалізуючи у такий спосіб сталий розвиток. Нині існує гостра потреба досліджувати глобальну конституційну економіку. Тут на перший план виступає інституційна диференціація національної економіки та здатність влади впроваджувати адекватні заходи, спрямовані на реалізацію економічних цінностей і благ. Здатність суспільства до спільної діяльності, результатом якої є інституціонально спроможна конституційна демократія та конституційна економіка, заснована на повазі до фундаментальних благ, є підґрунтям сталого економічного розвитку. Цінності є рушієм розвитку національної економіки та її конкурентоспроможності у глобальній світовій економіці, тому вони не мають ціни (Михайло Савчин “Право та економіка: основні моделі втручання держави в економічні свободи (засади конституційної економіки”).

Технічне регулювання – підгалузь господарського права, що регулює відносини у сфері визначення та виконання обов’язкових вимог до характеристик продукції або пов’язаних із ними процесів і методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінки відповідності та (або) державного ринкового нагляду й контролю, виникнення прав та обов’язків суб’єктів господарювання, які стосуються введення продукції в обіг, надання її на ринку або введення її в експлуатацію, а в разі якщо технічними регламентами передбачене залучення до цієї діяльності інших, ніж суб’єкти господарювання, фізичних чи юридичних осіб, – також їх права та обов’язки. Акти технічного регулювання встановлюють певні технічні та інформаційні вимоги щодо товару та умов його обороту на ринку. Недотримання вимог актів технічного регулювання спростовує презумпцію відповідності товару вимогам чинного законодавства та є підставою для недопущення відповідної продукції для обороту на ринку, виникнення правовідносин щодо захисту прав споживачів та захисту економічної конкуренції. Розуміння та застосування термінології в сфері технічного регулювання, зокрема і з боку компетентних органів Украї-

ни, є неоднозначним, що створює враження суперечливості з системою технічного регулювання в Європейському Союзі (далі – ЄС). В Україні відсутня класифікація та облік нормативних актів, які мають фактичний статус технічних регламентів (Олександр Безух “Технічне регулювання та його місце в системі господарського права”).

Існуюче законодавче визначення терміна “державна допомога суб’єктам господарювання” не повною мірою розкриває його сутність, яка закладена багаторічною європейською судовою практикою. Закон України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання” регламентував державну допомогу дещо спотворено, що створює можливі передумови для формування правозастосовної практики у сфері державної допомоги, яка не відповідатиме практиці, що існує у європейських країнах. Наприклад, у справах, що стосуються послуг, які надаються комунальними підприємствами, Антимонопольний комітет України може визнавати таку підтримку державною допомогою, оскільки вона впливатиме на внутрішню конкуренцію, однак ніяким чином не буде впливати на міжнародну торгівлю з огляду на її суто локальний характер. Водночас Європейська комісія, беручи до уваги навіть те, що на тих територіях діє лібералізований режим ринку, не розглядає її як допомогу, тому що вони враховують ознаку впливу на торгівлю між країнами. Надійним та ефективним рішенням цієї проблеми є підготовка змін до Закону України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання”, які передбачали б додавання до поняття державної допомоги ознаки впливу на торгівлю між країнами – членами ЄС (Олена Лиллемяє “Перспективи модернізації господарського законодавства України у сфері державної допомоги”).

Стале зростання економіки України неможливе без інвестиційних надходжень, тому важливо забезпечити стратегію розвитку елементів юридичної конструкції інвестиційної привабливості України та їх відповідність потребам як держави, так і інвесторів. Процес забезпечення інвестиційної привабливості України повинен мати системний, реформаторський характер, а не бути спрямованим на фрагментарне вирішення поодиноких проблем. Це, зі свого боку, є запорукою довгострокового зростання інвестиційних надходжень в економіку України (Олена Зельдіна “Юридична конструкція інвестиційної привабливості України в умовах сталого розвитку”).

Завдання державного регулювання аграрного ринку мають забезпечувати дві групи пріоритетів. До першої з них потрібно віднести забезпечення отримання прибутку сільськогосподарськими виробниками з одночасним врахуванням інтересів покупців продукції. Другу групу пріоритетів становлять забезпечення стійкої ефективності діяльності

сільськогосподарських товаровиробників, багатоманітності їх організаційно-правових форм, сталого розвитку сільських територій і, на більш глобальному рівні, забезпечення продовольчої безпеки. Сучасні завдання державного регулювання аграрного ринку – це сприяння: створенню локальних аграрних ринків та інфраструктури аграрного ринку; створенню об'єднань сільськогосподарських товаровиробників у формі обслуговуючих кооперативів; розширенню експорту сільськогосподарської продукції та запровадження інформаційно-консультаційного супроводу виробників сільськогосподарської продукції. Обґрунтовано, що досягнення цих завдань можливе завдяки вдалому поєднанню засобів державного регулювання господарської діяльності, закріплених у ст. 12 Господарського кодексу України. При цьому завдання і засоби державного регулювання аграрного ринку доцільно конкретизувати у національних і регіональних програмах економічного й соціального розвитку (Юлія Павлюченко “Завдання і засоби державного регулювання аграрного ринку”).

Прозорість як принцип державної політики у сфері нагляду за страховою діяльністю сьогодні ще не віднайшла не лише свого належного правового унормування, а й усталеного змістовного розуміння. Без цього не може бути забезпечено створення сприятливих умов для зміцнення сталого розвитку ринків небанківських фінансових послуг, здатних забезпечувати реальний сектор економіки необхідними фінансовими ресурсами, неможливо задовольняти потреби споживачів у якісних фінансових послугах. Необхідно також: підвищити ефективність використання коштів державного та місцевих бюджетів під час управління ризиками транспортних аварій, природних катаклізмів та техногенних катастроф; провадити державну політику зваженого регулювання і нагляду через застосування принципу прозорості; сформувати цілісну, науково-обґрунтовану концепцію державного нагляду за страховою діяльністю в Україні (Ніно Пацурія “Прозорість як принцип державної політики у сфері нагляду за страховою діяльністю”).

Управління ризиками в економіці та праві є діяльністю суб'єктів господарювання, спрямованою на аналіз, прогнозування та оцінку ймовірності настання ризику в умовах невизначеності з вибором превентивних заходів у цілях мінімізації можливих майнових втрат, а у разі їх виникнення – розподілу тягаря несення таких втрат між учасниками господарських правовідносин. Управління ризиками здійснюється у такій послідовності: проведення комплексу заходів, спрямованих на збір та аналіз інформації про можливі ризики, прогнозування ризиків та (або) ризикових ситуацій в умовах невизначеності; вибір господарсько-право-

вих засобів мінімізації ризиків та (або) їх негативних наслідків; ліквідація причин та наслідків ризиків. Начасі розробка вітчизняних стандартів управління ризиками, які ґрунтувалися б на міжнародному досвіді, використовували адаптовану термінологію (зокрема поняття ризику у підприємстві, економічного ризику тощо), а також враховували особливості економічної ситуації в Україні (Вікторія Рєзнікова, Руслан Стефанчук “Оцінка ризиків у підприємстві та управління ними”).

Забезпечення загальної безпеки безпосередньо пов’язано з переходом до сталого розвитку, відповідно, поняття безпеки ґрунтується на концепції сталого розвитку. Звідси, з одного боку, безпека як благо в сталому розвитку набуває комплексного характеру певної гарантованої комфортності людського існування, а з другого – виступає змістовним виміром сталого розвитку. В онтологічному аспекті це означає, що безпека – це певна доцільна відстань між людством і природою, яка забезпечує їхній цивілізаційний діалог. Навіть у межах моделі несталого розвитку необхідним є досягнення певного рівня стабільності й безпеки, для того щоб можна було здійснити перехід до сталого розвитку, який можливий лише в глобальному масштабі, у злагоджено-когерентному режимі всіх об’єктів та суб’єктів безпеки (Ольга Турченко “Екологічна безпека та сталий розвиток: кореляційна залежність”).

Ринки небанківських фінансових послуг – це сегмент фінансового ринку, що складається із системи економіко-правових відносин, які виникають між небанківськими організаціями та іншими учасниками ринку небанківських фінансових послуг щодо надання фінансових послуг (крім банківських), спрямовані на формування і використання власних та (або) залучених фінансових активів у сфері суспільного виробництва, та підлягають державному регулюванню. Керуючись загальними положеннями теорії господарського права і на підставі аналізу чинного законодавства, слід розглядати фінансові активи як особливий вид майна суб’єктів господарювання (кошти, цінні папери, боргові зобов’язання та право вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів), який є об’єктом фінансової послуги (Анастасія Попова “Ринки небанківських фінансових послуг та їх інструменти”).

Можна виокремити дві великі групи видів аутсорсингу – передача бізнес-процесів, виробничих функцій підприємству: а) яке вже існує (підприємство-замовник аутсорсингу не створює свої структурні підрозділи або ліквідує існуючі); б) спеціально створеному для реалізації проекту (ліквідує власні структурні підрозділи з аналогічними функціями). Господарсько-правовими засобами, що забезпечують оптимізаційний вплив аутсорсингу, є господарський договір, господарсько-управлінсь-

кі акти індивідуальної дії, локальні акти, інституційні засоби у формі корпоратизації. Договір аутсорсингу за своєю природою є господарським договором, оскільки для нього характерними є такі ознаки: застосовується виключно у сфері господарювання; контрагенти є суб'єктами господарювання; юридичний зв'язок між сторонами встановлюється для реалізації господарських цілей; породжує не тільки майново-господарські, як і будь-який інший господарський договір, а й організаційно-господарські зобов'язання. Створення підприємства-аутсорсера може відбутися шляхом виділу певного структурного підрозділу та передання йому за розподільним балансом частини майна, прав та обов'язків корпорації, з якої здійснюється виділ. Локальні акти можуть встановлювати регулювання відносин зі збереження комерційної таємниці, безпечного виконання робіт, пропускового режиму, організації взаємодії між персоналом замовника та аутсорсера, що є допоміжними господарсько-правовими засобами (Віталій Олюха "Господарсько-правове забезпечення оптимізаційного впливу аутсорсингу").

Діяльність "майнерів" криптовалюти та інших учасників ринку криптовалюти в Україні здійснюється у сфері суспільного виробництва і спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. А тому для визнання її господарською не вистачає лише волі законодавця щодо зняття заборони та запровадження правової регламентації операцій із криптовалютою. Подальший розвиток господарського та іншого законодавства повинен спрямовуватися на введення зобов'язань із реєстрації "майнерів" криптовалюти як суб'єкта підприємництва, запровадження ліцензування їхньої діяльності, оподаткування доходів від неї, нормативного визначення заходів відповідальності до порушників і забезпечення повноцінного державного регулювання й стимулювання такої діяльності за посередництва основних засобів регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання. Обов'язкова реєстрація як суб'єктів підприємництва осіб та їхніх груп, які здійснюють операції купівлі-продажу на ринку криптовалюти, не обов'язкова. Проте після легалізації такої діяльності держава може оподатковувати доходи від купівлі-продажу та зберігання на депозитних рахунках криптовалюти, а також застосовувати наявні у кримінальному, адміністративному, господарському законодавстві санкції до порушників (Богдан Дерев'янка "Про порівняння господарської діяльності з видобутком криптовалюти ('майнінгом') та здійсненням операцій із нею").